

До спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03
у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора
Покатаєвої Ольги Вікторівни
на дисертацію Кухно Сергія Анатолійовича
на тему «Формування конкурентоспроможності гірничо-металургійного
комплексу України в умовах глобалізації», подану на здобуття наукового
ступеню кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 –
економіка та управління національним господарством

Актуальність обраної теми дисертації.

Розвиток сучасних економічних відносин в умовах глобалізації ринків та посилення конкуренції потребують ефективних методів організації управління конкурентоспроможністю. Конкурентоспроможність галузі є проміжним етапом між успіхом підприємства та процвітанням країни. Завдяки цілісності та розвиненості галузі, компанії отримують можливість вийти на світовий ринок і діяти відповідно до глобальної стратегії, в основі якої лежить унікальна конкурентна позиція. У той же час, наявність конкурентоспроможних підприємств, галузей створює основу для конкурентоспроможності країни та підвищення якості життя її населення.

Проте, на сьогоднішній день не існує єдиної методології формування та оцінювання рівня галузевої конкурентоспроможності. Однією з основних причин цього є не відпрацьованість теоретичних і методологічних засад забезпечення конкурентоспроможності, а також відсутність ефективних підходів до формування системи базових показників конкурентоспроможності як на рівні підприємств, так і на рівні галузевих комплексів.

Актуальність дисертаційної роботи підсилює її мета, визначена автором як обґрунтування теоретико-методичних засад, розробка методичного забезпечення та науково-практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України в умовах

Exp. No. 454/05
09 09 2019
ДДМА

глобалізації, за ознаками якої визначаються завдання, об'єкт і предмет дослідження (стор. 19-20). За своєю теоретичною і практичною спрямованістю дисертаційна робота є актуальною, розкриває економічний зміст конкурентоспроможності галузі, що дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Нові положення й висновки дисертанта можна визнати достатньо обґрунтованими. Високий рівень Кухно С.А. базується на знанні й розумінні сформульованої мети, об'єкта та предмета дослідження. Дисертант володіє питаннями оцінювання конкурентоспроможності підприємств та галузей у умовах глобалізації ринків та більш ефективного використання потенціалу галузі. Автором достатньо повно теоретично обґрунтовано й доведено достовірність наукових положень та отриманих результатів.

Основою дослідження є положення сучасної теорії систем та теорії конкуренції, публікації провідних зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері формування та оцінювання конкурентоспроможності галузей. Методологічний апарат містить системний та процесні підходи, на основі яких розроблені концептуальні положення формування конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України в умовах глобалізації, що дає змогу конкретизувати процеси управління конкурентоспроможністю економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівні.

У дисертаційній роботі Кухно С.А. визначено взаємозв'язок понять «конкурентоспроможність підприємства», «конкурентоспроможність галузі» та «конкурентоспроможність країни», доведено, що кожний новий рівень конкурентоспроможності закладає потенціал наступного, а разом вони доповнюють один одного та виступають як частини одного цілого (стор. 29-37) що дозволяє визначити концептуальні положення формування та оцінювання конкурентоспроможності галузевих комплексів, які пов'язані з інноваційною активністю бізнесу як інструмент інтеграції та синергії міжгалузевої взаємодії.

(стор. 78-82).

В роботі пропонується конкурентоспроможність галузі в умовах глобалізації розглядати як здатність виробляти товари, що відповідають вимогам світових ринків, дозволяють створювати умови для зростання конкурентоспроможності економіки країни в цілому, та визначаються наявністю технічних, економічних і організаційних конкурентних переваг для виробництва і збуту продукції високої якості, що задовольняє вимоги конкретних груп споживачів в даній країні та світі в цілому (стор. 65-67).

Обґрунтовано, що управління конкурентоспроможністю міжгалузевих промислових комплексів має відбуватися на основі поєднання стратегічних орієнтирів, визначених державним регулюванням зовнішньоекономічної торговельної політики та аналізу діяльності окремих суб'єктів господарювання, який здійснюється з позиції оцінки конкурентоспроможності підприємств України та вибору їх стратегій розвитку. Автором визначено головні розбіжності між конкурентоспроможністю економічних систем на макро-, мезо- та мікро рівнях (стор. 68-71).

Проведено аналіз динаміки господарської діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу України, визначено місце галузі на світовому ринку металургійної продукції (стор. 106-116). Розраховано показники концентрації ринку металургійної продукції України, що визначає рівень конкурентоспроможності галузі (стор. 118-122).

Автором справедливо виділено основні складові конкурентоспроможності промислової галузі в умовах глобалізації світових ринків (стор. 130-133) та проблеми врахування їх впливу на інтегральний показник конкурентоспроможності (стор. 159-165).

Аргументованість сформульованих положень, висновків і рекомендацій забезпечується комплексним відбором наукових підходів і методів для вирішення поставлених завдань, обґрунтовано теоретико-методичні підходи до вибору стратегії конкурентоспроможності галузі за допомогою матриці McKinsey «привабливість галузі – конкурентоспроможність» (стор. 166-169).

Автором проаналізовано зміни бізнес-моделей і форм взаємодії між підприємствами галузі, доведено доцільність використання промислового кластеру як спільноти економічно пов'язаних і близько розташованих промислових підприємств суміжного профілю, які взаємно сприяють загальному розвитку та зростанню конкурентоспроможності кожного з них (стор. 173-175). В роботі доведено, що розвиток кластерів в умовах глобалізації є ресурсом підвищення конкурентоспроможності економіки країни, стимулює потік інвестицій та інновацій (стор. 178-182).

В роботі обґрунтовано стратегію управління конкурентоспроможністю галузі, яка заснована на кластерному принципі та спрямована на стимулювання розвитку на користь підприємств галузі. Розроблено основні напрями реалізації політики кластеризації гірничо-металургійного комплексу України (стор. 187-192).

Проаналізовано й обґрунтовано методичне забезпечення кластерного підходу в системі управління конкурентоспроможністю галузі на засадах проектного управління (стор. 192-204). Запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації політики кластеризації ГМК, що передбачає створення Асоціації виробників металургійної продукції, до складу якої входять: правління та дирекція, інформаційний бізнес-центр, освітній центр створений при базовому вузі, центр інжинірингу та трансферу технологій, центр зовнішньоекономічних відносин, координатори-представники підприємств-учасників кластеру (стор. 209-225).

Автором розроблено методику оцінки економічних наслідків кластеризації, прогнозовано показники економічного ефекту та ефективності організації кластерів в гірничо-металургійному комплексі України, що дозволило обґрунтувати організаційні форми підтримки металургійних кластерів органами державного управління (стор. 214-245).

Отримані теоретико-практичні результати дисертації відповідають об'єктивній реальності підвищення конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України в умовах глобалізації. Висновки, що

сформульовані в дисертаційній роботі, базуються на достовірних наукових та статистичних джерелах. Обсяг викладеного матеріалу є достатнім в обґрунтуванні запропонованих дисертантом висновків і рекомендацій, апробованих автором на міжнародних науково-практичних конференціях, присвячених проблемам управління конкурентоспроможністю. Положення, висновки і пропозиції повністю науково аргументовані, мають теоретичне і практичне значення та достовірні ознаки новизни. Вищезазначене дає підстави підтвердити достатньо високий рівень обґрунтованості та достовірності отриманих результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів.

Основні положення дисертації, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

Удосконалено концептуальні положення формування конкурентоспроможності промислових комплексів в умовах глобалізації, які базуються на результатах аналізу економічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівня та оцінюванні їх впливу на рівень конкурентоспроможності систем (стор. 68-73, 78-85).

Розширено методичний підхід до оцінювання рівня конкурентоспроможності промислових міжгалузевих комплексів за рахунок врахування впливу глобалізаційних процесів на діяльність металургійних підприємств за допомогою комплексу методичних положень щодо визначення інтегрального показника конкурентоспроможності галузі на внутрішньому та зовнішньому ринках (стор. 158-164).

Розширено теоретичні положення оцінки впливу глобалізаційних процесів на конкурентоспроможність галузевих комплексів за рахунок базових процесів світової економіки: зростання мобільності та відтворюваності ресурсів та технологій в процесі глобалізації (стор. 51-59).

Удосконалено методологічні положення реалізації кластерної політики держави як інструменту управління гірничо-металургійним комплексом України на засадах державно-приватного партнерства, що дає можливість

отримати додатковий ефект в результаті взаємодії держави, бізнесу та науково-освітніми установами (стор. 183-192).

Розвинуто поняття «конкурентоспроможність галузі в умовах глобалізації», яка розглядається як здатність виробляти товари у відповідності до вимог світових і внутрішніх ринків та можливість створювати умови для зростання конкурентоспроможності економіки країни в цілому (стор. 41-42).

Уточнено науково-методичний підхід до формування стратегії управління конкурентоспроможністю галузі, який базується на використанні конкурентних переваг економічних систем всіх рівнів та враховує «вузькі місця» та «точки зростання» мезоекономіки в умовах глобалізації світових ринків (стор. 135-138).

Запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації кластерного підходу до управління конкурентоспроможністю галузевого комплексу, який включає аналіз ключових учасників проекту, формування логіко-структурної матриці та графіку заходів і надходження ресурсів, що дозволяє забезпечити виконання проекту з максимальною ефективністю в рамках визначеного бюджету та строків (стор. 194-204).

Отримані автором результати та надані пропозиції за умови їх реалізації сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності підприємств та гірничо-металургійного комплексу України в цілому.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Дисертацію виконано на достатньо високому науковому рівні, що характеризується чіткістю викладання та кваліфікованим поданням роботи з точки зору мови і наукового стилю викладання дослідження. Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертаційного дослідження. Новизна, яку відображено у дисертації, повністю відповідає роботі.

Оцінка публікацій.

Основні результати, що отримані у дисертації, повністю викладені у 15 наукових працях, з яких: одна – розділ у колективній монографії обсягом 0,58

ум.-друк. арк.; шість – статті у наукових фахових виданнях України (в т.ч. чотири – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз). Загальний обсяг публікацій становить 4,34 ум.-друк. арк.; особисто автору належать 3,46 ум.-друк. арк. Обсяг друкованих праць та їх кількості відповідають вимогам ДАК України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Дискусійні положення та недоліки.

Відзначаючи в цілому достатній рівень наукових здобутків дисертанта та обґрунтованість результатів дослідження, існують певні дискусійні моменти.

1. Необхідно більш чітко розмежувати економічні категорії «конкурентоспроможність на мезорівні», «конкурентоспроможність міжгалузевого комплексу» та «конкурентоспроможність галузі» (стор. 31-34). Було б доцільно навести ієрархію цих понять.

2. Було б корисно навести порівняльний аналіз конкурентоспроможності металургійного комплексу України та аналогічних галузей інших країн, як займають близькі позиції на світовому ринку (стор. 104-107). Такий аналіз, і наш погляд, дозволить більш чітко визначити шляхи підвищення конкурентоспроможності галузі саме на зовнішньому ринку.

3. Розглядаючи галузь як керовану підсистему мезорівня національної економіки необхідно виділити чинники конкурентоспроможності за рахунок державного регулювання діяльності гірничо-металургійного комплексу України, винести їх в окремий блок на рис. 2.9 стор. 131 та визначити їх позитивний та негативний вплив на результати управління мезоекономічними системами.

4. У роботі досить повно наведено результати аналізу металургійної галузі в умовах глобалізації, але економічний стан підприємств видобувного сегменту та їх вплив на рівень конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України розглянуто недостатньо.

5. Використання адитивної моделі з рівнозначними нормованими вагами для оцінювання привабливості галузі є дискусійним. На наш погляд, параметри

привабливості галузі (табл. 2.7 стор. 143) є нерівнозначними з точки зору впливу на інтегральний показник привабливості галузі. Крім того, запропонований перелік показників було б корисно доповнити фінансовими показниками галузі.

6. У розробці організаційного забезпечення механізму реалізації програми кластеризації металургійного комплексу було би доречно вказати, як здійснюється регламентація взаємодії персоналу різних структурних підрозділів Асоціації виробників металургійної продукції (с. 211-214).

7. Слід зауважити, що регресійна модель прогнозування ефекту та ефективності кластеризації на мезорівні не враховує імовірнісний характер змін динаміки факторів моделі за роками періоду прогнозування, зокрема, показника експортоорієнтованість, який залежить від кон'юнктури світового ринку металургійної продукції (с. 241-244).

Викладені зауваження і дискусійні положення не знижують загальну позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Кухно С.А.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження.

Дисертація Кухно Сергія Анатолійовича на тему: «Формування конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України в умовах глобалізації» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне та практичне значення, характеризується науковою новизною. Результати дисертації розв'язують важливе завдання розвитку теоретичних положень, розробки науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу України за рахунок реалізації кластерної політики держави.

Отримані дисертантом основні теоретико-методичні положення і висновки чітко сформульовані. Проведене дослідження підтверджує належний рівень наукової зрілості та професійної підготовки здобувача.

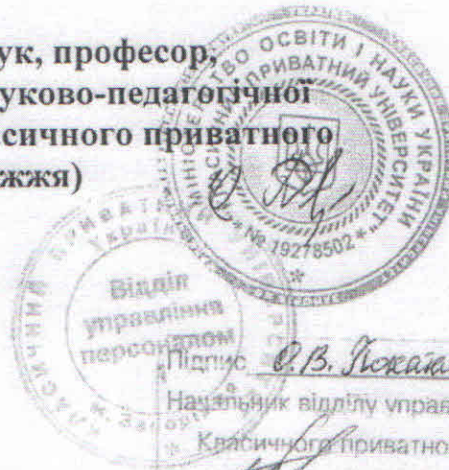
Дисертантом виконано вимоги відповідає пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), тому Кухно Сергій Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
перший проректор з науково-педагогічної
та наукової роботи Класичного приватного
університету (м. Запоріжжя)**

О.В. Покатасва



Підпис О.В. Покатасва засвідчую
Наказник відділу управління персоналом
Класичного приватного університету
" " 20 р.